

Голас Радзімы

27 ліпеня 1978 г.
№ 30 (1548)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 22-і
Цана 2 кап.

Урачыста праводзілі пінчане на Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў у Гаване народны ансамбль танца «Палессе». Гэта ўжо трэцяя замежная паездка самадзейнага танцавальнага калектыву. «Палессю» аказан высокі гонар — прадставіць наш горад, нашу рэспубліку, нашу краіну на Сусветным фестывалі моладзі, — сказаў ветэран ансамбля інжынер-канструктар Васіль Васіленеў. — Мы вязём на Кубу свае лепшыя работы. Гэта прывітальны танец «Мы з Палесся», харэаграфічная балада «Помніце!», «Палеская рапсодыя», жартоўны танец «Паўлінка», украінскі «Гапак» і іншыя танцы народаў СССР». У час фестывалю ансамбль дасць два самастойныя канцэрты: для італьянскай дэлегацыі і для моладзі краін Азіі. Ансамбль прыме актыўны ўдзел і ў масавых мерапрыемствах: урачыстым адкрыццям фестывалю, мітынгах і маніфестацыях, у карнавалі.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі ансамбля перад ад'ездам; салістка Тамара КАВАЛЕНКА; фрагмент «Рускай мазайкі»; мастацкі кіраўнік і балетмайстар «Палесся» Ігар СМІРНОУ; выконваецца ўкраінскі «Гапак».

Фота Э. КАБЯКА.

КАЛІ ў СССР БЫЎ АПОШНІ ГОЛАД!

[«Вылячэнне ад «народнай хваробы»]

стар. 2—3

КАБ БЫЛІ МІРНЫМІ МАРСКІЯ ПРАСТОРЫ

[«Океанский страж Страны Советов»]

стар. 4

**СВЯТА ПАЭЗІІ НА РАДЗІМЕ
Я. КОЛАСА САБРАЛА ГАСЦЕЙ
З УСЕЙ КРАІНЫ**

[«Гучаць над Нёманам вершы»]

стар. 7

узроўні экспарт сібірскага масла. Пазыкі на харчаванне людзей былі, па-першае, невялікімі, а па-другое, кароткатэрміновымі і ўрэшце прыводзілі да забалення сялян. Пазыку, атрыманую ў год павышэння хлебных цэн (вынік неўраджаю), сялянін мог вярнуць, натуральна, толькі ва ўраджайны год, але тады цэны падалі. Фактычна атрымлівалася, што за куплены ў галодны год кілаграм зерня селянін, пагашаючы пазыку, аддаваў вырочку ад продажу 3—4 кілаграмаў, і дробны землеўладальнік усё глыбей увязваў у даўгах.

Не выпадкова мерапрыемствы царскага ўрада «па барацьбе з голадам» Ленін называў «барацьбой з галадаючымі».

Усе гэтыя факты з жыцця ўчарашняй Расіі карысна ўспомніць іменна цяпер, таму што ў нашы дні мільёны галадаючых на планеце могуць убачыць у іх як у лустэрку свой сённяшні дзень.

«ПАСМЯРОТНЫ ДАР» РАСІЙСКАГА КАПІТАЛІЗМУ

Савецкая ўлада атрымала ў спадчыну ад царскага рэжыму яго «пасмяротны дар», для збаўлення ад якога патрабавалася нямаля год: крайне адсталую сельскую гаспадарку. Сітуацыя пагоршвалася наймаверным знясьліваннем краіны ў гады войнаў — першай сусветнай і грамадзянскай, калі рускія памешчыкі і капіталісты з дапамогай інтэрвентаў спрабавалі вярнуць страчаныя прывілеі, багаці і ўладу. Вынікам першай жа зусухі — у 1921 годзе — быў масавы голад, які ахапіў велізарны раён краіны з насельніцтвам 90 мільёнаў чалавек. У 1921—1922 гадах галадала не менш як 40 мільёнаў, смяротнасць павысілася ў 3—4 разы, каля 5 мільёнаў чалавек загінулі.

У адрозненне ад свайго папярэдніка

Савецкая ўлада сканцэнтравала на аказанні дапамогі церпячым бедства ўсе існуючыя сродкі, галоўная ўвага ўдзялялася выратаванню тых, хто пакутуе асабліва востра, — беднякоў, маламаёмасных сялян. Адначасова прымаліся меры для аздраўлення эканомікі, стварэння такіх сацыяльна-эканамічных умоў, пры якіх неўраджай наносіць мінімальны ўрон: надзяленне зямлёй тых, хто яе не меў, выдача насення, крэдыты. Характэрна, што ў 1924 годзе, калі засуха зноў паразіла тых жа раёны, што і тры гады назад, на развіцці прадукцыйных сіл яна адбілася ў значна меншай ступені.

У канцы 20 гадоў пачалася масавая калектывізацыя сельскай гаспадаркі. Нягледзячы на складанае міжнароднае становішча маладой Савецкай дзяржавы, акружанай капіталістычнымі краінамі, якія не ўтойвалі сваіх агрэсіўных планаў (што абавязвала выдаткоўваць значныя

сродкі для патрэб абароны), СССР змог у кароткі тэрмін стварыць уласную індустрыю і ўзброіць сялянскія арцелі і дзяржаўныя гаспадаркі трактарамі і машынамі, а таксама стварыць такую структуру сельскагаспадарчай вытворчасці, якая садзейнічала атрыманню ад зямлі найбольшай аддачы.

Важна помніць, што савецкі народ, будучы першаадкрывальнікам сацыялістычнага ладу гаспадарання, пераадолеў цяжкую спадчыну мінулага, назаўсёды адсунуў пагрозу голаду, вырашыў харчовую праблему ўласнымі сіламі, не атрымліваючы замежнай дапамогі, не маючы перад сабой апрабаваных чый-небудзь практыкай узораў — выключна за кошт напружання ўсіх сіл, за кошт плававай арганізацыі працы.

Леў ВАСКРАСЕНСКИ,
АДН.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

падаркі і культуры Прыдзвінскага краю. Відэафіліма азнаёміліся са слаўтацямі Дрэздэна і іншых гарадоў ГДР.

НОВЫ ХЛЕБАЗАВОД

У Асіповічах уступіў у дзеянне новы хлебазавод. Гэтага дня чакалі даўно. Горад расце, расшыраецца, попыт на хлебабулачныя вырабы павялічваецца таксама. Стары завод у сувязі з вялікім аб'ёмам ручных работ не мог задаволіць патрэбы гараджан.

І вось наступіў дзень, калі на прылаўках магазінаў з'явіліся духмяныя буханкі хлеба, батоны з новага завода. Прадпрыемства забяспечана самым сучасным абсталяваннем. Механізаваны ўсе пагрузачна-разгрузачныя работы. З пускам усіх пяці ліній выпрацоўка хлебабулачных вырабаў складзе звыш 50 тон у суткі.

РАСТУЦЬ КАЛГАСНЫЯ ЛЯСЫ

Шырокую праграму лесамеліярацыйных работ намецілі на некалькіх бліжэйшых год працаўнікі буйнейшага ў Добрушскім раёне калгаса «Абарона». Многае робіцца па барацьбе з воднай і ветравой эрозіяй глебы. Для захавання структуры глебы на ўчастках з нахіленым гарызонтам вядзецца папярэчнае ворыва, распрацаваны севазвароты з улікам прыродных асаблівасцей кожнага поля. На крутых схілах і ў доннай частцы яроў пасаджаны лесакультурныя расліны. Такія лясныя насаджэнні ўжо налічваюць 90 гектараў. За імі наладжан клопатлівы догляд. Акрамя таго маладыя лясы сталі любімымі месцамі адпачынку калгаснікаў.

ГАДУЮЦЬ АВЕЧАК

Калгас «Слава» Нясвіжскага раёна з мінулага года пачаў спецыялізавацца на авечкагадоўлі.

Цяпер у гаспадарцы налічваецца звыш трох тысяч авечак. За пяць месяцаў тут атрымана 246 ягнят, а ўсяго за год плануецца давесці прыплод іх да 840 галоў.

Нядаўна завершана стрыжка авечак. Дзяржаве прададзена 3 135 кілаграмаў воўны. Авечкаводы запланавалі прадаць сёлета 5,8 тоны воўны.

ПАДАРУНКІ З КРЫШТАЛЮ

Вырабы з эмблемай Алімпіяды-80 выпускаюцца на Барысаўскім шклозаводзе. Мастакі распрацавалі многа сувеніраў з крышталю. Яны рознай канфігурацыі, але ў кожным нешта сваё, арыгінальнае, што будзе напамінаць аб яркіх днях мажыскай Алімпіяды.

На 15 такіх вырабаў аргкамітэт Алімпіяды-80 выдаў шклозаводу дыпломы. Сёлета будзе выпушчана 11,5 тысячы гэтых сувеніраў.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

НА ЗЯМЛІ, АДВАЯВАНАЙ У БАЛОТ

Непазнавальна змянілася за апошнія гады аблічча Беларускага Палесся. На месцы непраходных балот і багнаў выраслі гарады і сучасныя сельскія пасёлкі, каласіцца збажына і пладаносць сады. На асушаных землях створаны новыя гаспадаркі. Адна з іх — саўгас «Камуніст» Ельскага раёна. Яму яшчэ няма і дзесяці год. А тут ужо вырас выдатны, добраўпарадкаваны пасё-

лак з гандлёвым цэнтрам, Домам культуры, школай, бальніцай, дзіцячым садамі. Саўгас мае тры тысячы гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў, сучасную глебаапрацоўчую і ўборачную тэхніку. У гаспадарцы дзейнічае магутны малочна-тварны комплекс, будуюцца комплекс па вытворчасці ялавічыны. Год за годам умацоўваецца кармавая база.

Ганарыцца саўгас сваімі людзьмі — працавітымі, беражлівымі гаспадарамі зямлі. Гэта і ветэраны — механізатары Аляксандр Андрыеўскі і Юрый Казмерчук, і маладыя даяркі Валянціна Голік і Ганна Рудніцкая, і многія іншыя.

...А меліяратары працягваюць асушэнне зямель. Хутка гаспадарка атрымае новыя дзесяткі гектараў урадлівых палёў.

НА ЗДЫМКАХ: вуліца імя 50-годдзя БССР — галоўная ў пасёлку саўгаса; нарыхтоўка кармоў на асушаных землях; у бальніцы, прыём вядзе ўрач-ардынатар Н. ПЕТРАЧЭНКА; закладка дрэзнажу; жаночы вакальны ансамбль саўгаснага Дома культуры; саўгасная школа.

Фота І. ЮДАША.

ОКЕАНСКИЙ СТРАЖ СТРАНЫ СОВЕТОВ

30 июля советский народ отмечает День Военно-Морского Флота СССР. В связи с этим корреспондент АПН обратился к начальнику Главного штаба ВМФ адмиралу флота Георгию ЕГОРОВУ и попросил ответить на ряд вопросов.

— Как Вы оцениваете весьма распространённую на Западе пропагандистскую кампанию о «советской военно-морской угрозе»?

— Миф о «советской угрозе» сегодня с особым рвением используется реакционными силами Запада в «психологической войне» против СССР. Противникам разрядки напряжённости в современных условиях невозможно открыто выступить против улучшения отношений между социалистическими и капиталистическими странами, поэтому они пытаются с помощью домыслов о «советской угрозе» запугать народы. В этой связи западная, и в частности американская, печать публикует материалы, в которых говорится об угрозе миру со стороны Советского Военно-Морского Флота. Ему пытаются приписать стремление к «экспансии и владычеству на морях», запугивают мировую общественность советской военно-морской мощью. Целью подобных выступлений является попытка оправдать агрессивные устремления империализма, военную активность НАТО, а также стремление военно-промышленных кругов побудить парламенты и правительства своих стран санкционировать рост ассигнований на военные нужды, и в особенности на разработку и строительство новых кораблей и оружия для военных флотов.

Советский Военно-Морской Флот, как и Вооружённые Силы СССР в целом, — неотъемлемая часть последовательно проводящего миролюбивую политику социалистического государства. Социалистическому обществу по своей природе чуждо стремление к войне и агрессии. Советский Союз направляет свои усилия на осуществление гигантской программы экономического, социального развития и повышения уровня жизни народа. А для этого прежде всего необходима мирная, спокойная обстановка.

Что касается мощи Советского Военно-Морского Флота, то она обусловлена лишь необходимостью обороны страны и других государств социалистического содружества. Следует особо подчеркнуть, что советские военные корабли никогда не выходили со своих баз с целью агрессивных действий против какого-либо народа.

Обвинения в том, что от Советского Союза будто бы ис-

ходит военная угроза на морях и океанах, выглядят, по меньшей мере, лицемерием. Ведь их распространяют те, кто создал многочисленные военно-морские базы США, Англии и других стран НАТО, нацеленные против СССР и других социалистических стран.

Если сопоставить все это, то станет совершенно очевидно, что миф о «советской военно-морской угрозе» нужен лишь тем, кто пытается воспрепятствовать разрядке напряжённости и вернуть мир к временам «холодной войны».

— Нередко буржуазная пропаганда пытается поставить под сомнение правомерность вывода Советского Военно-Морского Флота в Мировой океан. Расскажите, пожалуйста, как Вы расцениваете выход кораблей под флагом ВМФ СССР на океанские просторы и какими международно-правовыми нормами они руководствуются?

— Прежде всего, хочу обратиться к истории. Русские мореплаватели известны издавна. И не случайно на разных широтах многие географические названия, связанные с их именами, обрели международное гражданство. Это А. Нагаев, А. Чириков, Т. Сарычев, Ф. Литке, И. Крузенштерн, Ю. Лисянский, В. Головнин, Ф. Беллинсгаузен, М. Лазарев и другие, увековеченные в названиях морей, островов и проливов. Плаванья русских моряков к берегам Антарктиды привели к выдающимся географическим открытиям, сравнимым разве с открытиями Колумба, Магеллана и Кука.

Выход Советского Военно-Морского Флота на просторы Мирового океана и длительное пребывание там наших боевых кораблей стали важным фактором сдерживания агрессивных устремлений со стороны империалистов. При обсуждении этого положения невольно напрашивается законный вопрос: почему страны НАТО считают себя правомочными строить базы и иметь военные корабли в любой точке Мирового океана, а оборонительные меры Советского Союза изображаются как «военно-морская угроза»?

Выход советских военных кораблей на океанские просторы юридически основывается на признанном большинством стран мира принципе равной безопасности и праве государств на самооборону в соответствии с Уставом ООН.

Международно-правовые нормы, которыми руководствуются советские военные корабли в Мировом океане, — это принцип свободы судоходства, в том числе военного мореплавания, как в открытом море, так и в проливах, традиционно используемых для международного судоходства.

Командиры советских военных кораблей всегда строго соблюдают принципы и нормы международного права, направленные на сохранение мира и поддержание международной безопасности, неизменно руководствуются международными и национальными правилами обеспечения безопасности мореплавания, охраны морской среды.

О всех действиях при отработке советскими кораблями учебных задач, которые могут представлять определенную опасность для других мореплавателей, заблаговременно оповещаются все морские государства.

— Расскажите, пожалуйста, о международных связях советских военных моряков. Каким их вклад в укрепление дружбы, сотрудничества и доверия между народами разных стран?

— Прежде всего, следует сказать о периодических заходах и официальных визитах военных кораблей в порты иностранных государств. За последние пять лет только с официальными визитами кораблей нашего Военно-Морского Флота посетили порты 45 государств. Кроме того, ежегодно осуществляется до 600—700 деловых заходов кораблей и судов ВМФ в порты различных стран.

Высокая сознательность и культура советских моряков, их безупречное поведение и разносторонние интересы, глубокое уважение к национальным обычаям и традициям тех государств, где они бывают, не раз отмечались местными жителями в записках, которые они вносили в бортовые журналы при посещении кораблей.

Можно с уверенностью утверждать, что официальные дружественные визиты и деловые заходы кораблей Военно-Морского Флота СССР способствуют улучшению взаимоотношений и укреплению связей между государствами и народами, упрочению авторитета и международного престижа Советского Союза и его Вооружённых Сил, надёжно охраняющих свою страну и другие страны социалистического содружества.

На калгаснай пасецы.

Фота М. ХАДАСЕВИЧА.

Што? * Як? * Чаму?

- Хто ў вас можа купіць машыну?
- Ножны, хто мае ахвоту і грошы на гэта.
- А налі будзе патрэба набыць дзве?
- Закон для гэтага ніякіх перашкод не робіць., але ў чалавека павінны быць

РАЗУМНЫЯ ПАТРЭБНАСЦІ

Пачуўшы такі адказ, некаторыя замежныя турысты адразу робяць свае вывады: значыць, у нас абмяжоўваецца права на асабістую ўласнасць. Або ў сваіх разважаннях ідуць яшчэ далей: у СССР усіх стрыгуць пад адзін грэбень — нівеліруюць узровень матэрыяльнага дабрабыту.

Такія «каментарыі» нагадваюць даўно мінуўшы час, калі на Захадзе «знаўцы» камунізму сур'ёзна сцвярджалі, што ў бальшавікоў сёння будзе есць з аднаго котла і спаць пад адной коўдрай. Вядома, гэтыя прапагандысцкія бурбалкі доўга не трымаюцца — яны лапаюцца ад першага сутыкнення з нашай рэальнасцю. Бо сапраўды ніякага абмежавання правоў чалавека на асабістую ўласнасць ці нівеліравання ўзроўню жыцця ў нас не было і няма. Наадварот, ёсць іншае — клопат пра задавальненне пастаянна растуць матэрыяльных і культурных патрэбнасцей савецкіх людзей. Менавіта дзякуючы такой сацыяльнай палітыцы Савецкай дзяржавы рэальныя даходы насельніцтва ў нашай краіне падвойваюцца кожныя 15 год.

Імклівае развіццё савецкай эканомікі, стабільнасць цэн на большасць прадуктаў харчавання і прадметы першай неабходнасці прывялі да таго, што ў нас знікла такая з'ява, добра вядомая і сёння працоўнаму чалавеку капіталістычнага свету, як страх перад «чорным днём». З матэрыяльным дастаткам да нас прыйшла ўпэўненасць, што заўтра нам не пагражае ні разарэнне, ні беспрацоўе, ні рост падаткаў, ні павелічэнне квартэрнай платы. Наадварот, заўтра мы будзем апранацца, харчавацца, наогул, жыць лепш, чым учора. Гэта пацвярджае 60-гадовая гісторыя развіцця нашага грамадства па шляху сацыялізму. Калісьці для нас быў раскошай веласіпед, потым мы маглі сабе дазволіць матацыкл, а цяпер нам хочацца мець асабісты аўтамабіль.

Вось чаму нават людзі, якія добра памятаюць старыя панскія часы, не адкладваюць сёння капейку на «чорны дзень», бо ў гэтым няма патрэбы. Усе хочучы жыць прыгожа, у дастатку сёння. Але, па нашай маралі, жыць у дастатку яшчэ не значыць — жыць прыгожа.

Якая мера гэтага дастатку? Адна машына ці дзве? Уласны дом у дыванах і крышталах ці дача? Нашаму грамадству ўласныя разумныя падыход да набыцця чалавекам матэрыяльных каштоўнасцей. Не, мы зусім не за тое, каб кожнаму выдзяляўся на год адзін касцюм і пара чаравікаў. Савецкі чалавек мае юрыдычнае і маральнае права не толькі на мінімум дабрабыту, але і на пэўную раскошу.

Адзін хоча мець машыну, а другі — набыць 200 тамоў «Бібліятэкі сусветнай літаратуры». Такое імкненне ніхто не асудзіць. Але калі нехта хоча прыдаць дзве машыны ці дастаць два падпісныя абанемента на тую ж «Бібліятэку», то гэта ўжо насцярожвае: навошта? Альбо чалавек займаецца спекуляцыяй, альбо мяшчанскім накіпцельствам рэчаў. Да такіх з'яў наша грамадства адносіцца неабякава, бо гэта можа пашкодзіць чалавеку, зрабіць яго нявольнікам прыгожых, але пустых быту.

А мы хочам, каб у чалавеку было прыгожым усё — і душа, і яго ўчынкi, і яго быт — таксама. Такія прынцыпы і мараль сацыялізма. І мы не прымаем спажывецкі стыль жыцця Захаду, калі рэчы засланяюць духоўныя далягяды чалавека, калі для яго па-за матэрыяльнымі каштоўнасцямі больш нічога не існуе.

Наша мэта, каб савецкі чалавек не толькі быў забяспечаны матэрыяльна, але перш за ўсё, каб ён быў чалавекам высокай грамадзянскай свядомасці і маралі, асобай эрудзіраванай і сацыяльна актыўнай, бачыў не толькі свае патрэбы, але і патрэбнасці калектыву.

Таму мы супраць «культу рэчаў», пакланяючыся якім чалавек становіцца мешчанінам, эгаістам, сам сябе адрывае ад грамадства. Наша альтэрнатыва — выхоўванне ў чалавеку разумных патрэбнасцей у стварэнні асабістага матэрыяльнага дастатку.

За мяжой і дома

У ГОНАР ДНЯ АДРАДЖЭННЯ

Разам з працоўнымі Польскай Народнай Рэспублікі брацкія народы краін сацыялістычнай садружнасці адзначылі Дзень адраджэння Польшчы: 22 ліпеня 1944 года Польскі камітэт нацыянальнага вызвалення апублікаваў гістарычны маніфест, у якім была намечана праграма рэвалюцыйнай перабудовы краіны.

Савецкія людзі высока цэняць дружбу і супрацоўніцтва з брацкім польскім народам, якія дасягнулі сапраўды касмічных вышынь. Яркім прыкладам гэтаму з'яўляецца і ажыццёўлены сумесны палёт савецкага і польскага касманаўтаў.

19 ліпеня ў Мінску адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных горада, прысвечаны 34-й гадавіне адраджэння Польшчы.

У прэзідыуме знаходзіліся сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагіна, член Ваеннага савета — начальнік Палітупраўлення ЧБВА генерал-палкоўнік А. Дзебалюк, прадстаўнікі партыйных, савецкіх, прафсаюзных, камсамольскіх арганізацый, перадавікі вытворчасці, дзеячы навукі і культуры.

Разам з імі былі генеральны консул ПНР

у Мінску М. Дрэўняк, дэлегацыя Галоўнага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы, якая прыбыла ў Мінск для ўдзелу ў мерапрыемствах, прысвечаных святу народа ПНР, а таксама генеральны консул ГДР у Мінску С. Бернатэк.

З дакладам выступіў старшыня праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў рэспублікі, народны паэт БССР Максім Танк. Ён, у прыватнасці, пажадаў працоўным ПНР новых поспехаў па ажыццёўленню пастаўленых VII з'ездам ПАРП задач пабудовы развітога сацыялістычнага грамадства.

Шчырыя віншаванні брацкаму польскаму народу з выпадку нацыянальнага свята выказаў ад імя калектыву Мінскага трактарнага завода сталявар Г. Шышко.

Цёпла сустраці прысутнымі выступіў кіраўнік дэлегацыі Галоўнага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы, член прэзідыума праўлення, генерал брыгады народнага Войска Польскага, доктар гістарычных навук Н. Міхта.

Удзельнікі сходу накіравалі прывітальную тэлеграму ў адрас Галоўнага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы.

У заключэнне адбыўся святочны канцэрт.

SPEECH BY LEONID BREZHNEV

(Abridged)

I am here to fulfil a responsible and pleasant mission—to present Soviet Byelorussia's capital, Minsk, which has been awarded the honorable title of Hero-City, with the highest distinctions bestowed in our country—the Order of Lenin and the Gold Star Medal.

All Soviet people are today sending their felicitations and greetings to the glorious Byelorussian people, courageous and steadfast, industrious and modest, possessing a developed sense of internationalist duty, confidently marching in the ranks of unity with all nations and nationalities of our country.

Awards to cities, of course, are awards to people. It is people who build cities. It is people who defend them. It is people who raise them from ruins. It is people who improve cities and transform them.

Your city has firm revolutionary traditions. Here the First Congress of the RSDLP was held. The Minsk Red Guard detachment sent to revolutionary Petrograd took part in the storming of the Winter Palace. In the grim days of the war and in the years of peaceful construction Minsk Communists were the genuine leaders and organizers of the masses, the consistent exponents of the Party's political course.

Today we address the first words of appreciation, words of gratitude and deepest respect, to the thousands upon thousands of Minsk residents who bravely countered the Hitlerites' war machine with their heroism and will for victory. Minsk was captured by the enemy. But Minsk was never subdued or subjugated.

Under the leadership of an underground Party City Committee, a ramified network of clandestine groups and organizations operated in the city. Neither mass executions nor atrocities committed by punitive troops could break the heroes. Minsk became a real hell for the occupationists. Not for a single day did the enemy feel himself in security. One thousand five hundred combat operations—such is the impressive outcome of three years of struggle by the Minsk underground.

Minsk was not alone. Its citizens were bound by thousands of links with the partisan movement that spread through the whole of Byelorussia. Two hundred and thirteen partisan brigades and 258 separate partisan detachments courageously fought in the enemy's rear. That was truly a popular and sacred war.

In each city, in each Byelorussian village there are war veterans: partisans, underground workers, front-line men. Many of them are present in this hall, too. Words really defy me in trying to express our boundless gratitude to those who saved the country in that period of grimmest trials. Thank you. Good health to you, dear friends.

Byelorussia lost over two million of its sons and daughters. We bow our heads before the exploit of those who became immortal by accepting death in order to save their country.

I ask all of you to stand up to honour the memory of the heroes.

Comrades, the salvos of the victory salute died away. The war epic was replaced by the epic of reconstruction. Many of you, surely, remember Minsk in the state in which it emerged from the war. Ruins, ashes, empty spaces grown with weeds... Actually the city did not exist. And again it was a battle, again a struggle—a struggle not merely to raise the capital of Byelorussia from ruins, but to make it still more beautiful. Relying on assistance from the CPSU Central Committee and the Soviet government and on fraternal support from all the Union Republics, the people of Minsk in an unprecedentedly short time rebuilt their city.

Honour and glory to those who, having hardly taken off their greatcoats and field shirts, having hardly embraced the kith and kin back from the front, having hardly wiped the bitter tears of grief, got down to the task of rehabilitation. The high award of Minsk is also your award dear comrades!

Speaking about international questions, Leonid Brezhnev pointed out:

Here, on Byelorussian soil, over which the bells of Khatyn ring like a tragic warning, one especially feels how important is the persistent struggle for peace the Soviet Union is waging, a struggle to prevent the conflagration of a new world war.

The UN General Assembly's Special Session on Disarmament is drawing to an end in New York now. It has reaffirmed the profound interest of all mankind in terminating the arms race. The overwhel-

ming majority of UN members expressed themselves in favour of disarmament.

The Soviet Union and other socialist countries have submitted to the Session a broad, bold and at the same time realistic programme for the complete termination of the arms race. Their proposals were the focus of businesslike discussion at the Assembly.

rous policy! Its authors may bitterly regret it.

The General Assembly Session is finishing its work. But the ideas and proposals put forward at it will undoubtedly live and exert their influence. The struggle for practical steps in curbing the arms race and in bringing about disarmament continues and must be strengthened.

One of the main lines in this sphere is the Vienna negotiations on limiting armed forces and armaments in Central Europe. I have spoken on many occasions about this problem and, to tell the truth, it was with a heavy heart that I did. Really, the 15th round of the talks has begun, the talks have been going on for almost five

the Western countries. Though, of course, we firmly believe that none of the participants in the talks has the right, hiding behind others' backs, to try to evade a reduction or, all the more so, increase his armaments at the expense of reductions made by others.

The socialist countries are suggesting to their partners a reasonable and workable compromise. By submitting their proposal, they have travelled even further than their half of the road. We say to the NATO countries: let us get down to business at last. The basis for agreement, undoubtedly, already exists. Everything now depends on the political will of the West.

The achievement of an agreement in Vienna would make it possible in future to go over to the discussion of other specific issues of European military detente of interest to the sides.

The improvement of the political climate in Europe is one of the most important peace achievements of the last decade. This could particularly be felt during our recent visit to the Federal Republic of Germany.

There is hardly any other country in Europe with which there would be so many obstacles in the way of establishing relations—objective and subjective—and where each step would be so difficult. However, relations between the USSR and the FRG today, without shutting one's eyes to negative moments, have become one of the main elements of stability in Europe, of detente on the continent.

A long road in the promotion of relations has been travelled by the Soviet Union and France; our ties are positively developing in all areas with Italy, Sweden and Austria, let alone our neighbour—friendly Finland.

The visit to the Soviet Union by the Turkish Prime Minister, Mr. Ecevit, has been a practical contribution to the advancement of peaceful cooperation between participating countries of the All-European Conference. The talks with him and the signing of a Political Document on the Principles of Good-Neighbourliness and Friendly Cooperation Between the USSR and Turkey are an important stage in the development of our relations along the road charted way back in the past by Lenin and Atatürk.

In general, I agree with the words of Federal Chancellor Schmidt who declared recently from the rostrum of the General Assembly that there is significantly more mutual trust in Europe now than ever before in the past decades.

But this common gain of the peace-loving states of Europe must be constantly buttressed, strengthened and extended. This is especially important now that international tensions are again aggravating. It is Europe that can show in practice how nations should coexist, cooperate and work together.

The struggle for a lasting peace is not only a matter for governments, but also for peoples. Back in the middle of the last century Karl Marx appealed to the working class to master the secrets of international politics and fight vigorously for peace among nations. This idea lives on in the consciousness and actions of broad working masses and their political vanguard.

The vital interests of the working people of all countries demand that all the positive achievements of the last few years in the world arena should not be discarded and that efforts be made to advance towards a genuinely lasting peace for all nations. By the combined efforts of all peace-loving forces this aim can be achieved and we believe it will be achieved.

Comrades, the growing cooperation of the peoples of the fraternal socialist countries is today a very important integral part of international life.

Soviet Byelorussia is an active builder of remarkable and durable bridges of friendship, extended over the waters of the Bug, across the borders of the Soviet Union with the other socialist countries. The participation of your enterprises in international socialist integration, your lively friendly contacts with the provinces of Poland, the regions of Czechoslovakia, the districts of the GDR and Bulgaria, and with other socialist countries are a convincing testimony to this.

The flights of international space crews are becoming a striking symbol of the new level of cooperation among the socialist countries. Recently we honoured the first cosmonaut of socialist Czechoslovakia. Joint flights with representatives of other socialist countries are in the offing. So let us wish the space heroes great successes. They are truly carrying high the banner of socialism, peace and international friendship over the earth!

AWARDS TO MINSK

For its outstanding services to the Motherland, the valour and heroism displayed by its working people in the struggle against the Hitler invaders and the great role it had to play during the Great Patriotic War in unfolding a Republic-wide partisan movement and in connection with the thirtieth anniversary of the liberation of Byelorussia from the German fascist invaders Minsk was awarded the honorary title of Hero-City.

On June 25, a gala meeting of the Minsk City Party Committee and the City Soviet of People's Deputies was held at the building of the Bolshoi Opera and Ballet Theatre of Byelorussia on the occasion of presenting the city an Order of Lenin and a Gold Star Medal. It was also attended by representatives of Party and public organizations, working collectives and units of the Minsk garrison.

With a stormy ovation, honouring the CPSU, its Leninist Central Committee, the great Soviet people, the gathering met L. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, President of the Presidium of the Supreme Soviet of the Soviet Union.

Minsk today, Yakub Kolas' square.

Photo by Y. IVANOV.

The Session has also shown that the leaders of a number of major NATO countries, and above all the USA, clearly do not wish to display a constructive approach to the solution of disarmament tasks. How otherwise is it possible to appraise the holding of the NATO Council session in Washington which adopted a new long-term armaments programme, while in New York the Special Session of the UN General Assembly was discussing a diametrically opposite problem—how to curb the arms race and achieve disarmament? Is this not disregard for the vital concerns and expectations of the peace-loving peoples? It turns out that in Washington the NATO countries made a "real policy", while in New York they participated in the discussions only to distract attention so as not to draw just criticism and censure.

The Peking rulers have been acting in unison with this posture. It seems that their representative simply confused the rostrums. He with his bellicose speech should have spoken not in the United Nations, but at the NATO bloc's session.

By the way, this line of Peking is well appreciated in Washington. Of late, attempts have been made in the USA—at a high level and in a rather cynical form—to play the "Chinese card" against the USSR. This is a shortsighted and dange-

years now; but no practical results are available yet. And yet this question is not a trifle, it matters so much for Europe and for the international situation as a whole.

Having comprehensively considered the situation, the socialist countries have made an important new step to get, at long last, the negotiations out of the deadlock. Our countries submitted in Vienna new wide-ranging and concrete proposals, taking the entire great experience of these talks into account.

What is the most important thing in them?

Firstly, they are absolutely clear and precise proposals. They give concrete figures of Soviet and American troops that would be subject to withdrawal in the first stage. And these figures are fairly large. The USSR, for its part, is prepared to withdraw a total of three divisions with relevant military equipment, including about a thousand tanks, in the course of a year.

Secondly, a reduction of the armed forces of the NATO and Warsaw Treaty countries is to be carried out in such a way as to preserve their balance or, as they say, their parity. As a result of the reduction of the forces of all countries, an equal overall ceiling would be established for each of the groupings in Central Europe.

By the way, the very idea of such a ceiling is in line with what was proposed by

МАЛАДЫ вясёлы дождж скакаў па светлых бетонных квадрахах плочы, бурбалкамі пузрыўся ў газонах з кветкамі, гулка малаціў па дахах новых неввысокіх дамоў, што роўнымі шэрагамі адыходзілі ад плошчы ў трох напрамках, губляючыся ўдалечыні між каржакаватых немалых соснаў. Галоўная ж вуліца, што падыходзіла амаль да самага возера, крута паварочвала направа і ператваралася ў цёмнасіную гладкую стужку шашы, якая плаўна агібала возера і вярталася да аўтастрады.

У адным з дамоў, на апошнім, трэцім паверсе завіхаліся дзве жанчыны, гаспадыні двухпакаёвай кватэры — санітарка раённай бальніцы цёця Паліна і медсястра гэтай жа бальніцы Алена Аляхновіч. Алена, высокая бландзінка з шырока расстаўленымі, крыху соннымі вачыма, у новым квяцістым халаце, надзетым паверх бліскачай блакітнай сукенкі, часта выглядала ў акно і, дробненька наразаючы агуркі для салаты, апавядала:

— Ён Мішку адцягнуў, узяў мяне за руку і гаворыць: «Не дам яе ў крыўду». Смешна так, «у крыўду» — ён картавіў да шостага класа, «таму што яна — мая нявеста». Так і пайшло — «нявеста» ды «нявеста». Спачатку ў дзедоме пасміхаліся, пасля прывыклі. Ой, цёця Паліна, бульбы каб малавата не было! Ён жа з такой дарогі! Франкфурт-на-Майне — чулі пра такі горад?

— Ды ўжо ж дзе-небудзь далі яму паесці, — спрытна абіраючы бульбу, канстатавала цёця Паліна, кабета пад пяцьдзесят, бураваты маршчыністы твар якой рэзка адценьвала белая накрухмаленая хусцінка, што шчыльна абхоплівала яе галаву, хаваючы рэдкія пасмы попельна-сярэбраных валасоў. Алена некаторы час бяздумна глядзела на вялікія, разбітыя доўгай, цяжкай працай рукі санітаркі і пасля зноў пачынала раскадваць, можа, у які соты раз:

— Я так плакала, так плакала, калі Генка забраўся туды ехаць! Усё, думаю! Забудзе ён мяне. Што я — проста медсястра. А ён жа такі здольны! Іх толькі дваіх з Ляшквічам пакінулі ў дзесяцігоддзі. А астатніх — каго куды: у рамеснае, у вучылішчы. Мяне Лідзія Дзмітраўна прывезла ў медыцынскае...

Год яны пражылі з Палінай суседкамі, і, здаецца, жывіліся: хадзілі разам у раённы Дом культуры, дзе Паліна пасля кіно адшывала Аленіных кавалераў, па вечарах сядзелі перад тэлевізарам і лагодна пілі чай. Негаварка, замкнёная, Паліна паволі адтаівала ў зычлівай атмасферы, першай у яе жыцці ўласнай кватэры, і Алену ўсё болей успрыимала яна не як саўладальніцу гэтай кватэры, а як свайго чалавека, якому і перадавала патроху крупінь нялёгкага свайго жыццёвага вопыту. Яна не стамлялася бясконца слухаць пра ўсе акалічнасці адзінага ў Аленіным жыцці рамана, зычліва аддавала ёй лісты з яркімі замежнымі маркамі. Алена ўспамінала цяпер, паклаўшы на калені вільготныя, з яркім манікурам рукі, як слухала Паліна пісьмо ад Генадзя, у якім ён пісаў, што атрымаў дазвол на шлюб з ёю і хутка прыедзе ў Саюз. Спачатку вусны яе былі недаверліва і гняўліва сціснуты, пасля, зірнуўшы на яе, Алена спалохалася: шэрыя, пачырванелыя вочы хуценька міргалі, ніжняя сківіца дробна дрыжэла. «Цёця, што Вы?» — яна кінула на стол ліст, падхапіла Паліну пад пахі і пацягнула яе да ложка. Але Паліна вырвалася, прамармытала: «Нічога, старая ўжо, вась і занядужыла», і пайшла да ложка сама. Цэлы вечар яна праляжала, адварнуўшыся да сценкі...

Дождж пераставаў. Імкліва святлеў небакрай, хмары акраліся золатам, і сонца, выскачыўшы з-пад сіняй смугі, што нависла над возерам, спынула на гарадок жмені вясёлых зайчыкаў. Цяжкая, тоўстая вясёлка амаль рэльефна выдзялялася на чыстай роўнасці вады, лёгкі пар закружыўся над плошчай, і далёка-далёка на гарызонце бліснула апошняя маланка.

Алена ўскочыла, замітусілася на кухні. Запаліла газ, каторы раз палюбавалася на блакітную яго рамонку, паставіла бульбу, і, зноўку глянуўшы ў акно, войкнула: зялёная «Волга» стаяла на самым павароце з аўтаст-

рады, і нейкі дзядок, нагнуўшыся дз шафёра, тычкаў рукою проста ў іхні дом.

— Цёця Паліна, гэта ён, пайшла сустракаць! — закрычала яна на ўвесь дом і, здымаючы халат, ніяк не магла трапіць нагою ў чорную пантофлю...

Яна была гатовая да ўсяго, і ўсё ж напачатку гэты новы Генка здаецца ёй незнаёмым: выфранчаны хлопец з роўным праборам на галаве, у белай, як кіпень, кашулі, у дарагім шэрым касцюме з бабачкай-галыштукам. Але ён усміхаецца, і ўсмешка яго вялікага рота тая ж, што ў даўнішняга Гені: асіметрычная, правы куток вуснаў вышэйшы за левы з-за шрама, амаль ужо непрыкметнага, а вочы жмурацца, як быццам бы нявінна, але стоена-

хаюць ім з балкона. Генадзь з захапленнем пазірае на чыстую белую плочку, шумлівых таполі за ёй і ўпаўголоса дзеліцца з Аленай:

— Даўно не дыхаў такім паветрам. Няма часу на курорты. Табе пашанцавала, што накіравалі сюды. І мне пашанцавала — тыдзень адпачываць у такім месцы! Адно возера чаго варта!

Алена заўважае, што гаворыць ён з лёгкім акцэнтам, і туга ахоплівае яе ўсё мацней.

Назаўтра прыходзяць новыя госці. Генадзь дастае з чамадана новыя банкі з ласункамі, а Алена чысціць бульбу і носіць з балкона капусту і грыбы, насоленыя з восені ў дзвюх тоўстых бочках. Паліна прыходзіць з работы

Вольга ІПАТАВА

Нявеста

АПАВЯДАННЕ

хітравата, і тады Алена кідаецца на сустрэчу і дранцвее, абхапіўшы Генкавы плечы і ўткнуўшыся тварам у ягоную шыю. Скрозь пах адекалону, цыгарэт і тонкай шарцяной тканіны патыхае на яе знаёмым цяплом, і на імгненне ёй здаецца, што не было ніякай разлуцы, а проста прыхаў у бальніцу стомлены Генка ў таннай паркалёвай кашулі з адарваным гузікам, які яна пачне прышываць тут жа, на дзяжурстве.

...І вась ужо гудзе застолица, палова медыцынскага персаналу раённай бальніцы сядзіць у Аленіным пакоі, сядзіць тут нават дзяжурная акушэрка Ала Іванаўна, строга-настрога наказаўшы шафёру ў выпадку чаго імчацца за ёй па Аленінаму адрасу.

Алене ж ежа не лезе ў рот, яна адчувае плячом плячо Генкі і шкадуе, што не пасадзіла яго далей, каб разгледзець як след. Усё-такі ён перамяніўся: дзве жорсткія складкі залеглі каля вуснаў, пагусцелі роўныя русыя бровы, ледзь улоўна намеціліся залысіны. Пакуль жаніх раскадвае нешта пра Франкфурт-на-Майне, яна поркае відэльцам капусту і зусім не да месца ўспамінае мінулае.

Яна ніколі не магла ўстаяць перад ім, і ўсё-такі можа якраз яе спакойны, разважлівы характар, яе ўтульнасць і дамавітасць сталі для яго нейкім вечным прытулкам, рэальным сімвалам устойлівасці, да якога ён вярнуўся, хаця, калі бацька, так нечакана знойдзены, выклікаў яго праз Чырвоны Крыж у ФРГ, ён амаль забыўся на яе, захоплены неспадзяваным паваротам свайго лёсу. Дакладней, быў знойдзены сам Генка, уроджаны Кляйнміхель — адзін атожылак дрэва, амаль што выпадкова забуялы на далёкай ад корняў самога дрэва зямлі. «Мой бацька быў сціплым камерсантам», — напісаў Генадзь у лісце. Алена верыць у гэта. Хіба аддалі б Генку таму камерсанту, нават дзякуючы самому Чырвонаму Крыжу? «Але навошта аддалі?» — прыходзіць ёй у галаву думка, якая ўсе чатыры гады псавала ёй кроў, і непатрэбная, зусім недарэчная тая думка прымушае яе цясней туліцца да Генкінага пляча, чаго ніколі з ёй не бывала, непрыкметна прыкладаць руку да сэрца, якое — зноў жа недарэчы — пачынае шчымець і шчымець, сэрца не перастае балець, так што ёй даводзіцца выйсці з-за стала і ўзяць у тумбачцы цёткі Паліны таблетку валідолу, і яе выхад служыць сігналам, што час ісці. Ужо даўно наступіла ноч, госці стараюцца ісці ціха, маладыя ма-

позна, калі ў кватэры ўжо прыбраная і пуста, а ў Алены і Генадзя пачырванелыя шчокі і хмельныя вочы.

— Заўтра Радуніца, — паведамляе нібы між іншым Паліна.

Алена робіць выгляд, што не чуе. Затое Генадзь цікавіцца.

— Што гэта такое?

— Вельмі вясёлае свята — дзень, калі Паліна з раніцы да вечара сядзіць на могілках, — тлумачыць Алена. — Мы пра яго не чулі ніколі, я сама толькі тут пра яго даведлася. Тут, у былой Заходняй, у гэты дзень на могілках — як у раённым Доме культуры.

— Не смейся, дзеўка, — падае голас Паліна. — А табе, калі цікава, Геня, схадзі на могілкі, схадзі! Будзе пра што раскадваць, калі вернешся... дадому.

— Ой, як я стамі-лася! — цягне Алена і ўстае з табурэта...

З раніцы свеціць сонца, прыбітая ўчарашнім дажджом трава пругка выпростваецца, асыпаючы на зямлю празрыстыя дажджынікі. Маладыя гуляюць, трымаючыся за рукі, яны ідуць па шашы ўздоўж возера. Вярба яшчэ не скінула пушыстыя каташкі, і пчолы ляніва кружацца над імі, стомленыя пералётам праз шматкіламетровую роўнядзь вады. Пахне прэлым лісцем мінулае восені, водарасцамі і, на прыгорках, цёплай зямлі, а калі яны праходзяць праз лес — жывіцай. Яны гуляюць доўга, да знямогі, а калі вяртаюцца назад, сонца хіліцца на спад, і штык на Кургане Славы адкідае доўгі клінападобны цень — яго не было ці проста яны не заўважылі, праходзячы тут раней.

— Назаўтра сюды зноў прыбіральшчыц пашлюць, — заўважае Алена.

— Чаму? — не адрознівае цікавіцца Генадзь. Выгляд у яго асветлены, ён нібыта разамлеў ад вострага чыстага паветра і хадзьбы.

— Кожны раз на Радуніцу сюды наносіць як, чарак. Ведаеш, на могілкі прыходзяць — нясуць крупенню, гасцінцы, так і сюды. Там, у агароджы, — яна паказала рукою наверх. — Невядомаму салдату помнік. Хочаш, пакажу?

Яна хутка спынаецца наверх. Генадзь нехвотна ідзе за ёю. Курган высокі, яны паспяваюць добра задыхацца, пакуль дабраюцца да высокай бетоннай агароджы, з супрацьлеглага боку якой прымацаваны штык. Яны спыняюцца глынуць паветра, і ў той жа момант абое чуюць ціхі, задушаны плач, асцярожна падыходзяць да ўваходу і зазіраюць унутро.

Перад барэльфам юнака ў салдацкім шынэлі стаіць цётка Паліна. Унізе, бліжэй да сцяны, ляжаць чырвоныя і жоўтыя яйкі, стаіць чарка, нахіленая падобна Пізанскай вежы, так што невядома, як яна трымаецца на жорсткім асфальце. Цётка выцірае вочы белай сасоўкай. Белая накрухмаленая хусцінка па-ранейшаму шчыльна абхоплівае яе галаву, ружовы вышыты фартух надае яе постаці святочны выгляд. Вышыты ручнік выглядае з чорнай гаспадарчай сумкі, што прытулілася да сцяны.

— А мой жа ты міленькі-і, — ціха галосіць цётка Паліна і зноў выцірае вочы. — А мой жа ты саколік, родненькі! Сынчак ты мо-ой!

Маладым, што стаяць за сценкай, робіцца ніякавата, і яны пачынаюць хуценька спускацца. Ужо ў канцы сцяжыні Алена спыняецца і задумліва глядзіць ўверх:

— Слухай, у яе муж у вайну загінуў. Муж! А яна пра сыночка гаворыць.

Генадзь маўчыць, ён спрабуе завесці размову аб нечым іншым, але Алена занята сваім:

— Гена! Можа, яна па ўсіх плача? Па ўсіх! Па мужу свайму, па дзеціх чужых. Па ўсім свеце! Усё людское гора выплаквае, а? Як ты думаеш?

Яна нават радуецца, што ў яе нечакана атрымліваецца так складна, і яна зазірае ў твар Генадзь. Але твар аддалены, шэрыя вочы глядзяць спакойна і халодна:

— Даўно трэба забыць усё гэта. Колькі можна мусолюць адно і тое ж!

— Дык яно ж не забываецца, Геначка, — проста гаворыць Алена. — Як яго забудзеш? Я на Дзень Перамогі абавязкова сюды прыходжу. Тут столькі людзей. Кожны год артысты сюды прыходзяць, франтавікі былыя. Мой бацька таксама недзе загінуў. Як пра гэта забудзеш?

— Вайна ёсць вайна. Ахвяры ў ёй непазбежны. Трэба забываць на гэта, асабліва нам з табой. У нас не любяць успамінаць пра вайну... І прытым, што такое нейкая асобная страта перад ходам гісторыі?

— Што ж, ходу гісторыі абавязкова патрэбна было адабраць ад Паліны яе мужа, а ад доктара Рымшы — адзінага сына, а ад мяне — бацьку?

— Ленхен, не філасофствуй. Ты — жанчына. Твая справа — не ўмешвацца. Ці ты, можа, за маю адсутнасць так паразумнела? Я, дарэчы, таксама меў ад гэтай вайны, як кажучы, маленькую непрыемнасць. Маю маці забіў снарад, а бацьку кантузіла, так што ён цяпер інвалід. Дарэчы, усё гэта адбывалася тут, каля граніцы. Але ж я змог падняцца над сваімі клопатамі, над горам, калі хочаш.

— Я не магу з табой спрачацца. Ты заўсёды мяне перамагаў. Адна толькі просьба, калі ласка. Ты можаш адзін пайсці дадому?

— Навошта? — ён здзіўлена перасмыкнуў плячыма.

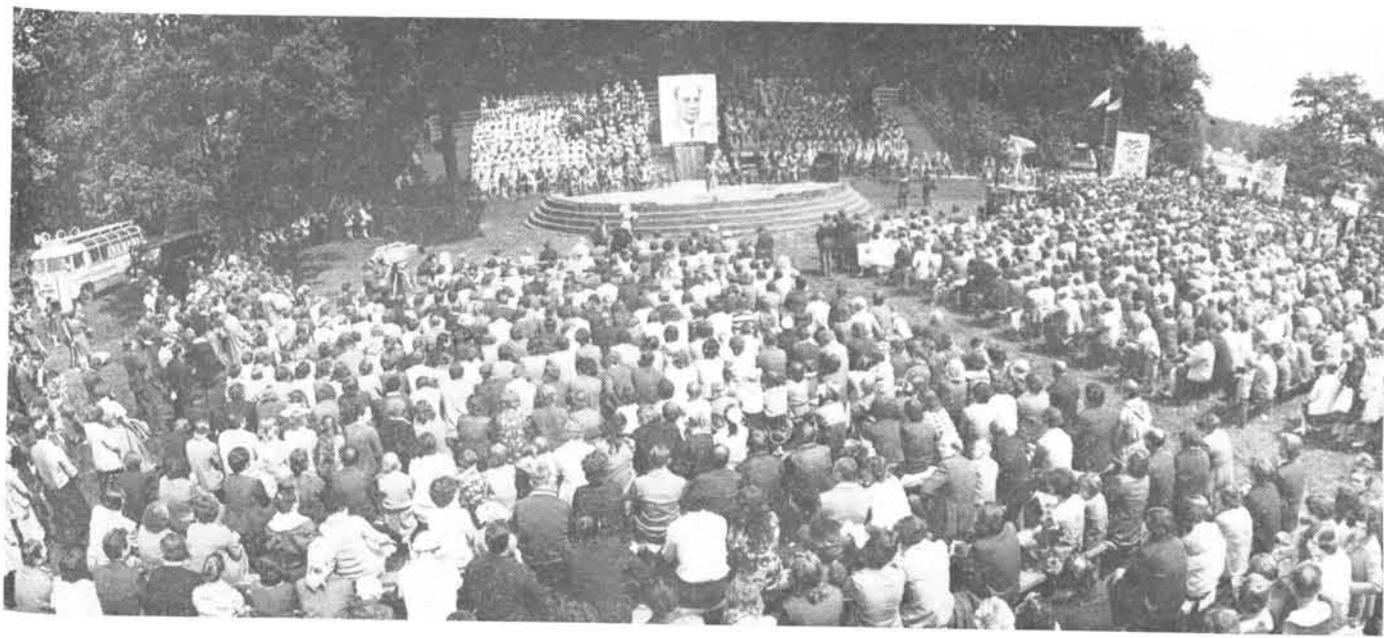
— Ну проста... Я працу цябе. Я хутка прыду. Пачакаю Паліну. Яна такая слабая...

Яна ўпрошвала, адводзячы ад Генадзя вочы, ёй хацелася хутчэй выправіць яго... хутчэй, пакуль не выйдзе Паліна.

Ён сумна ўсміхнуўся, пайшоў па дарозе, насвістаючы марш. Азірнуўся, памахаў ёй рукою. Яна чакала, пакуль ён не схавалецца за прыдарожнымі вербамі, пасля хутка пайшла, ледзь не пабегла ў супрацьлеглы бок.

Алена глядзела навокал прагнымі вачыма, нібыта ўпершыню бачыла і лес, і возера, і пагорак. «Няўжо я люблю ўсё гэта? — думалася ёй. — Люблю — гэта, відаць, не тое слова. Проста мне здаецца, што калі я паеду адсюль — я памру. А Генадзь? Няўжо я не люблю Генадзя? Што здарылася, што мы ўсе гэтыя дні з ім — нібы чужыя? Што мне рабіць?! Што б ні сказала яму, усё — не тое, нібыта я іграю некага, нібыта і перад усімі я іграю нейкую ролю... Нявеста — вась мая роля. А што пасля? Пасля — якую ролю мне даводзіцца іграць?!

Яна легла на ўзгорак, шчакоў прыціснулася да шурпатай, гарачай яго паверхні, паспрабавала вырваць кветкі сон-травы. Ліловыя званкі ўпарта хісталіся ў яе пальцах, не паддаючыся, зверху, прабіваючыся праз крону сасны, легла на яе спіну гарачая чырвоная далонь сонца.

ГУЧАЦЬ НАД НЁМАНАМ ВЕРШЫ

Рэспубліканскія святы паэзіі праводзяцца штогод па чарзе на радзіме вялікіх беларускіх песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа — у Вязынцы і ў Мікалаеўшчыне.

9 ліпеня на Стаўбцоўшчыне хлебам-соллю, ветлівай песняй сустрэлі беларускіх пісьменнікаў, літаратараў Масквы, Ленінграда, Украіны, Латвіі і Літвы землякі паэта.

— Мы — вучні Якуба Коласа, — гаворыць першы сакратар Саюза пісьменнікаў БССР Іван Шамякін, — з вялікай радасцю прыехалі на гэтую зямлю. Мы хочам пакланіцца ёй, раскажаць, як жывуць і развіваюцца ў нашай літаратуры традыцыі Якуба Коласа і Янкі Купалы, што новага мы зрабілі.

На брацкіх — рускай, украінскай, беларускай, латышкай — мовах прагучалі ля помніка вершы, прысвечаныя вялікаму паэту, дружбе савецкіх народаў. Народны калгасны хор «Нёман» і піянерскі хор «Ліра» выканалі беларускія песні, пісьменнікі, вяскоўцы, самадзейныя артысты ўсклалі да пастанента кветкі...

І вось ужо сустрэча ў Смольні. Выйшаў да варот, акружаны дзятой, герой пэзмы «Новая зямля» дзядзька Антось, запрасіў удзельнікаў свята ў сядзібу. Танцамі і песнямі вітае іх народны фальклорна-этнографічны ансамбль Навасвержанскага лесазавода.

Дырэктар Літаратурнага музея Якуба Коласа, сын паэта Даніла Канстанцінавіч і пляменнік, загадчык філіяла гэтага музея Уладзімір Іванавіч Міцкевіч запрашаюць пісьменнікаў зайсці ў хату, аглядзець экспазіцыю. Затым адбыўся канцэрт. Іосіф Міхайлавіч Міцкевіч — «дзядзька Юзік» — падзяліўся ўспамінамі пра брата, прачытаў яго вершы.

Госці накіроўваюцца ва ўрочышча «Дубы», дзе ўжо сабраліся тысячы людзей. Адкрыў паэтычны мітынг-канцэрт старшыня праўлення Саюза пісь-

меннікаў БССР, лаўрэат Ленінскай прэміі, Герой Сацыялістычнай Працы, народны паэт БССР Максім Танк.

Адзін за адным падыходзяць да мікрафона Ніл Гілевіч, лінгвіст Марыя Камісарова, Аляксей Русецкі, масквіч Віктар Бокаў, Генадзь Бураўкін, кіяўлянін Іван Драч, рыжанака Велта Калтыня, Яўгенія Янішчыц, гоцьц з Венгрыі, перакладчык савецкай літаратуры Андрэш Шапроні, Анатоль Вярцінскі, Роальд Дабровенскі з Латвіі, Алег Лойка,

Уладзімір Някляеў, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Янка Сіпакоў і іншыя. Яны перадаюць сардэчнае прывітанне землякам Якуба Коласа, чытаюць вершы аб Радзіме, непарушнай дружбе савецкіх рэспублік, раскажаць, якой вялікай любоўю карыстаецца творчасць беларускіх песняроў.

Звеннявы калгаса «Чырвоная зорка», Герой Сацыялістычнай Працы Р. Ваньковіч уручае пісьменнікам пшанічны снап. Яны ж дораць свае кнігі з аўтографамі.

Пачынаецца вялікі святочны канцэрт майстроў мастацтва і калектываў мастацкай самадзейнасці.

НА ЗДЫМКАХ: ва ўрочышчы «Дубы»; народны паэт Беларусі Максім ТАНК адкрывае свята паэзіі; удзельнікі ансамбля «Вішнявецкая кадрыля» Іпаліт КАРСЕКА, Іван ЛІЦВІН, Канстанцін ПРАЖЭНІК; у хлеба-солёнай Смольні; вершы чытае ўкраінскі паэт Іван ДРАЧ; аўтографы дае маскоўскі паэт Віктар БОКАЎ.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ГАНАРАЦЦА ЗЕМЛЯКОМ

Кожную раніцу па хвалях Рэспубліканскага радыё гучыць ведліная мелодыя Дзяржаўнага гімна Беларускай ССР. Музыку напісаў кампазітар Пестар Сакалоўскі, а тэкст гімна — вядомы беларускі паэт і драматург, адзін з даваенных кіраўнікоў беларускай пісьменніцкай арганізацыі Міхась Клімковіч.

Гэта імя дарага і блізка працаўнікам калгаса «Чырвоная Беларусь» Барысаўскага раёна, М. Клімковіч — іх зямляк. Ён

нарадаўся і вырае ў вёсцы Сялітранкі. Працуючы ў Мінску, паэт часта наведваўся сюды, каб падыхаць водарам родных ніў і лясоў, сустрэцца з землякамі. Цяпер імя Міхася Клімковіча носіць адна з вуліц вёскі. У калгасным Доме культуры ўстаноўлены бюст паэта.

З жыццём і творчым шляхам М. Клімковіча знаёміць наведвальнікаў стэнд, разгорнуты ў Нёманскай сярэдняй школе. На ім змешчаны тэкст і ноты Дзяржаўнага гімна БССР, творы пісьменніка. Шматлікія фатаграфіі, якія перадала школа жонка пісьменніка, адлюстроўваюць дружбу Міхася Клімковіча з Максімам Горкім, Яку-

бам Коласам, Кандратам Крапівой, Міхасём Лыньковым, Аркадзем Куляшовым і іншымі вядомымі савецкімі пісьменнікамі.

МАЛЮЮЦЬ ДЗЕЦІ

У павільёне Цэнтральнага дзіцячага парка імя Горкага ў Мінску, дзе звычайна праходзяць выстаўкі юных талентаў, прадстаўлена новая экспазіцыя. Навучэнцы Мінскай дзіцячай мастацкай школы паказваюць свае акварэлі, бацікі, дробную пластыку.

Кола тэм, якія хваляюць юных мастакоў, шырокае: рэвалюцыйнае мінулае Радзімы і народныя казкі, дзіцячыя гульні і школьныя будні, спорт і адпачынак, новабудулі і водгукі вайны.

СУСТРЭЧА З УКРАЇНСКІМІ АРТЫСТАМІ

У госці да работнікаў навукова-вытворчага аб'яднання «Дарбудтэхніка» прыехалі гастралюючыя ў Мінску артысты

Вінніцкага абласнога музычна-драматычнага тэатра імя М. Садоеўскага. Яго заснавальнік і калектываў кіраўнік, народны артыст СССР Ф. Верашчын раскажаў аб гісторыі тэатра, аб яго трыццацігадовай дружбе з адным з вядучых украінскіх драматургаў М. Зарудным, каля дваццаці п'ес якога былі пастаўлены ў гэтым калектыве. З урыўкамі з дзвюх — «На сёмым небе» і «Дарогі, якія мы выбіраем» пазнаёмілі прысутных артысты тэатра.

Гэта не першы выезд гасцей за межы мінскага Палаца культуры і спорту чыгуначнікаў імя Ільіча — асноўнай гастрольнай сцэны віннічан.

ХТО ЯНА, ПРЫГОЖАЯ ПАЛАЧАНКА?

На вялікі жаль, мы зараз не можам сказаць, хто яна, але бясспрэчна тое, што гэта жанчына са старажытнага Полацка была знатнай і прыгожай. На яе дарагім адзенні цёмнакарычневага колеру, фрагменты якога захаваліся на ўзроўні пояса, быў знойдзены стужкападобны надпіс, вышыты залачонымі ніткамі. Вось ён: «...тою твоею на лі... красотою твоею... оружье сво... помилуй преп... е... побед...». Больш нічога расшыфраваць не ўдалося — за стагоддзі адзенне сатлела. Аднак гэтыя словы дазваляюць меркаваць аб нейкай сувязі

прыгажосці жанчыны са зброяй і перамогай, магчыма, перамогай над ворагамі Полацка.

Магіла невядомай палачанкі была знойдзена сёлета ў сакавіку ў Полацку ў час раскопак Сафійскага сабора. Дырэктар гісторыка-археалагічнага запаведніка Я. Зайцава, даследуючы захаванне, знайшла ў склепе чэрап і верхнюю частку шкілета. Антрапалагічны аналіз паказаў, што гэта была пажылая жанчына невысокага росту. Месца захавання і дарагое адзенне сведчаць аб яе знатным паходжанні і, верагодна, высокім сацыяльным становішчы.

Пакуль што дакладна невядомы час пахавання жанчыны. Знойдзена ў склепе манета, — а даўней быў звычай кідаць у магілу манеты, — з'яўляецца солідам (шылінгам), чаканеным у Рызе ў канцы XVI — пачатку XVII стагоддзя.

Наогул, у многім гэта знаходка з'яўляецца загадкавай. Будзем, аднак, спадзявацца, што яна прыцягне ўвагу даследчыкаў і тады, магчыма, прыгожая палачанка прыадкрые нам яшчэ адну старонку са старажытнай гісторыі слаўнага беларускага горада Полацка.

І. САЛІВОН,
В. МАРФІНА.

ПЕРАБРОДСКІЯ СПЕВАКІ

Вёска Пераброддзе, што ў Міёрскім раёне Віцебскай вобласці, здаўна славіцца сваімі традыцыямі.

З 1934 года існуе тут хор народнай песні. Яго кіраўнік Васіль Юневіч стаў пазней салістам Беларускай дзяржаўнай харавой капэлы, заслужаным артыстам БССР.

Хор з Пераброддзя быў удзельнікам абласнога агляду, прысвечанага 10-годдзю з дня аб'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Савецкай Рэспубліцы, другой і трэцяй Дэкада самадзейнага мастацтва БССР у Мінску, прымаў удзел у днях Віцебскай вобласці ў Мінску, прысвечаных 50-годдзю Савецкай Беларусі і КПБ. Летась новая высокая ўзнагарода — дыплом лаўрэата I Усесаюзнага фес-

тывалю самадзейнага мастацтва творчасці працоўных, якім адзначаны змешаная вакальная група і кіраўнік хору. Першае месца прысуджана вакалістам, прымаўным удзел у занадлым конкурсе польскай песні.

Беларуская народная песня складае аснову рэпертуару. Шчодрыя аплэды-сменты слухачоў заўсёды выклікаюць «Ты, чырвоная каліна», «Вецер вее», «Званочак», «Зелянеюць лугі», «Ці свет, ці світае», «А ў полі вярба», «Ой, не кукуй, зязюленька, рана», «А ў полі пры дарозе». Большую частку песень хор выконвае ў чатырохгалосці.

Сёння ў хоры каля 50 удзельнікаў. Сярод іх калгаснікі, прадстаўнікі сельскай інтэлігенцыі, медработнікі. Ветэраны і актывісты — калгасніца Наталля Лушчык, бухгалтар сельсавета Надзея Марковіч, якія спяваюць разам з 1939 года, механізатары Аляксей Паўлоўскі і Гедыён Паўлоўскі, калгасніца Любоў Марковіч, кладушчыца Вольга Карцяновіч, фельчар Валянціна Паўлоўская, настаўнікі Феофан Іваноў, Міхаіл Юневіч, Любоў Зайцава, Феофан Шчаў-Зубраў.

На 30-годдзе сельскага самадзейнага калектыву былі запрошаны народныя артысты СССР Г. Цітовіч, дацэнт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі А. Маслаў, намеснік дырэктара рэспубліканскага Дома народнай творчасці А. Бальдэвіч. Хор атрымаў ганаровае званне «народны». Праніжана гучалі ў той дзень словы ўдзячнасці і пашаны, і луналі ў наваколлі беларускія народныя песні.

Л. КАСАТЫ.
НА ЗДЫМКУ: кіраўнік хору А. СЯЛІЦКІ.

ДА ЮБІЛЕЮ Л. ТАЛСТОГА

Сёлета ў верасні спаўняецца 150 год з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка Л. Талстога.

У нашай рэспубліцы створаны юбілейны камітэт пад старшынствам народнага паэта Беларусі П. Броўкі. У склад камітэта ўвайшлі пісьменнікі М. Танк, І. Шамякін, А. Адамовіч, І. Навуменка, Б. Сачанка, М. Ткачоў, І. Чыгрынаў, а таксама кіраўнікі міністэрстваў, камітэтаў, творчых саюзаў, партыйных, прафсаюзных і камсамольскіх работнікі. Днямі адбылося першае пасяджэнне юбілейнага камітэта. Уступным словам адкрыў яго П. Броўка. Вырашана ў верасні правесці ў Мінску агульна-

гарадскі вечар, прысвечаны юбілею пісьменніка. Паўсюдна ў палацах культуры, клубах, школах з удзелам пісьменнікаў пройдуць літаратурныя вечары і ранішнікі, будуць прачытаны лекцыі і даклады. Выдавецтва рэспублікі рыхтуюць да юбілею Л. Талстога выданні яго твораў. Пра творчасць выдатнага пісьменніка надрукуюць артыкулы часопісы, газеты, будуць арганізаваны перадачы па радыё і тэлебачанні, прагляд кінафільмаў па творах Л. Талстога. У жніўні адбудзецца сумеснае пасяджэнне прэзідыумаў праўлення Саюза пісьменнікаў БССР і Інстытута літаратуры імя Я. Купалы Акадэміі навук БССР.

дам, — адказаў адмірал, — але ці варта вам рабіць падарожжа ў вашым становішчы?

Зайшоўшы на кухню, графіня ўбачыла ў пасуднай шафе мужчыну.

— Што гэта значыць, Кэтрын? — сярдзіта спытала яна новую кухарку.

— Не ведаю, — прамармытала тая. — Напэўна, ён застаўся ад вашай ранейшай кухаркі...

Хлопчык і птушка засумавалі перад расставаннем. «Пабудзь са мной, не адлятай, ці табе блага на нашым Палессі!» — прасіў Сярожа Машлякевіч, вучань Хорскага сярэдняй школы Столінскага раёна. Сваю ўдзячнасць хлопчыку за выратаванне бусел выказаў вялікай прывязанасцю да яго. Можа і яму шкада было пакідаць гэтага маленькага ласкавага чалавека! Але крылы ўзмацнелі, запрасіліся ў неба, і бусел падняўся, паляцеў, клекатаннем сваім разносячы па Палессі вестку пра сардэчных і добрых людзей.

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІІ

«КВЕТКІ СТАЛІЦЫ»

Прыгожы кветкавы дыван Масквы. Сярод тых гатункаў, што высаджваюцца ў парках і скверах, ёсць нямаля выведзеных селекцыянерамі спецыяльна для Масквы. Іменна з пяццю такімі кветкамі знаёміць нас новая серыя мініячур, якія выпушчаны Міністэрствам сувязі СССР.

Серыя адкрываецца маркай з адлюстраваннем буйнога чырвонага цюльпана «Вялікі тэатр». Гэты від выведзены галандскімі кветаводамі і падараваны нашай сталіцы. Побач з кветкай на марцы паказан будынак Вялікага тэатра.

Зоркам Маскоўскага Крамля прысвяцілі селекцыянеры гатунак яр-гін «Чырвоная зорка». Побач з яго адлюстраваннем на марцы мастак намалюваў Спаскую вежу Маскоўскага Крамля.

На наступным паштовым знаку — чырвоная ружа «Раніца Масквы». Справа адлюстраваны вышыны будынак Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. Ламаносава.

Пяшчотна-ружовы гладыёлус «Масквічка» можна ўбачыць на ўсесаюзнай Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі. На мініячурі ён адлюстраваны побач з будынкам Галоўнага павільёна выстаўкі. У нашай краіне расце дзесяць відаў гэтай прыгожай кветкавай расліны.

Апошняя марка серыі прысвечана крэмавым касачам. Гэты гатунак названы «Да юбілею Ільіча». На паштовым знаку паказаны таксама будынак Цэнтральнага музея У. І. Леніна ў Маскве.

Л. КОЛАСАУ.

Магазін «Паўлінка» на Ленінскім праспекце Мінска знаёмы многім суайчыннікам.

ЗАЯЦ-ВЫРАТАВАЛЬНІК

Казцы аб баязлівым зайцы жыхары вёскі Навязкі Сенненскага раёна ўсё роўна не павераць. Таму што вось ужо год жыве тут касы, спанойна скача па вуліцы, а зімой нават ласуецца морквай у вясковых склепах.

Уласна, з гэтага ўсё і пачалося. Выпаліла Марфа Казімірава печку, паклала ўнукаў спаць, а сама — да калодзежа па ваду. І, як гэта бывае, загаварылася там з жанчынамі. Глядзіць, бяжыць суседскі хлопчык і крычыць: «Бабуля, ад вас заяц выскачыў, як абшпараны». Паспяшалася бабуля да-

дому. Бачыць, сядзіць касы ля брамы, дрыжыць увесь, а бегчы сілы няма. «Нешта не так», — мільганула думка. Ступіла на ганак — чадны дух рэзка ўдарыў у твар...

У той жа вечар разнеслася па вёсцы вестка, што заяц выратаваў Марфіных унучат. А было так: праз ляз з вуліцы забраўся ён у склеп за морквай, а адчушы ядавіты пах, выскачыў адтуль куляй. Значыць, папярэдзіў аб небяспецы.

Сялячане ўсяляк стараліся прыручыць «выратавальніка».

Гумар

Да ўрача прыйшлі тры пацыенткі з адной і той жа хваробай. Першай, жонцы камерсанта, ён сказаў:

— Лепшае лякарства для вас, мадам, — мора, садавіна, спакой...

Другой, жонцы сціплага служачага, ён параіў:

— Садавіна і спакой...

Жонды беспрацоўнага было сказана:

— Павеатра, мадам, павеатра і яшчэ раз павеатра!

Англійскі адмірал і епіскап адчувалі вострую непрыязнасць адзін да аднаго і карысталіся кожным зручным момантам, каб падзекавацца адзін з аднаго. Аднойчы яны сутыкнуліся на вакзале.

— Скажыце, дзяжурны, — тойсты епіскап падслепавата прыжмурыўся і тыцнуў пальцам ва ўвешаныя ордэнамі грудзі адмірала, — калі адыходзіць поезд у Дуйр?

— Праз дваццаць мінут, ма-

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1102